זון אויפנאנג — 8.5
זון אונטערנאנג — 4.29

וועטער:
קלאר און מילד

# אידישע וואכן

The Israelite Daily Press

מער פארשפרייט
אין די אידישע הייזען פון מערב קאנאדע
ווי אלע אנדערע אידישע און ענגלישע
צייטונגען צוואמען

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

Vol. 21, No. 268. Wednesday Dec. 2, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מיטוואך כב כסלו, תרצ"ב.

# דויטשע רעגירונג קריגט דיקטאטאָרישע עקאָנאָמישע מאכט

## אנב-אורחא

פון מארק

ווען מען שלאפט אידן

איר וויסט, — אידן קען מען אכטאן שלאפליי נגישות, און נארנישט: אידן ליידן אן שווינדל. מען מורמלט אונטער א ביסל, אבער קיין באזונדערע דערס גרונטן ווערן מאכט מען נישט: מען בויגט אין ברוד־השם נעווינען נעווארן.

אבער פשוט נעמען און שלאגן אידן, — דאס, זעט איר, איז שוין אן אנדער עסק, אויף עשיו'ס רימים ענטפערן אידן אלעמאל מיט יעקב'ס קול.

אט פירט פויל אן כמדר אן אויס־ דאטונג פאליטיק קעגן אידן, גלויבט מיר, אז זי איז א סך באקאנטישער און טויטלאכער, ווי די עקלאבע פאנאלאד־ טשיקלאד וואס די ערדקישע סטודענטן האבן דורכגעפירט אינעווי־ דאנען, — ד. ה. די פיזיישע אידן האבן נעוויסע, אבי־סך שריין האבן זיי אינגלאך קיין כח נישט נעמאכט. די אויסערלישע אידן אבער — נלייך ווי די נאצע נעשיכטע וואלט זיי ווייניק אנגענאגען.

אבער אז מען האט אנגעהויבן שלאגן, האבן די אידן פון גאנץ דער וועלט דערקילט דעם וויניטיק, אז זיי זיינען אין אייפעריטערט נעווארן.

אין אפשר קומט נאך א דאנק די פאנאראישע שטשיקעס: א דאנק דעם שטאך מיט א מעסער אן זייט, האט מען דערקילט די ביילינגען טויטלאכע שטאכן מיט נאדלען, — וואס צוואנציג זיינען זיי נעפערלאכער, ווי די ווינ־ קע מעסער שטאכן.

א דאנק די פאנאראנס, האט מען שוין אויך דערקילט דעם פערצענטן עקסטרעמיסט אפאראט אויף אידן אין פויל, און דער "קול יעקב" האט זיך שוין אויף דעם אויב אפגערופן. — וויפל ער קאן שוין העלפן!

* * *

עס איז נעווען א מערקווירדיקע דערשיינונג, די פראטעסט אפאראטלונג זונטאג אויבנס.

איר וויסט, ווי ס'איז שווער צוזא־ מענצוקלייבן דא א גרויסע אידישע נאכט־אראנדלונג אפילו מיט גרויסע נשמות. גרויסע פראנאמען אין גרויסע צוזאגן. אפילו ווען זיי ווערן רעפלא־ מירט וואכן לאנג.

אין דא — א נאטיץ בלויז אין "דאס אידישע וואָרט", אן עדיטאריעל אין דער צייטונג מיט א טאָ־טאל־ווייניג פרישע, — אין דער נחתומים תלמיד חבֿרה, זאל אין אינגעלעפליכ בין די בישע, אין תוכי ערשטער און הונדערטער מענטש מיוז נין צוויק צולייב כאנגל אין פלאץ, אין אלע פון אלע־טייל פּ. שטאם: דאס הארץ פונם פאטריאטיזם אידן איז אין פונקט אזוי נערוידט נעווארן זוי פונם נאד־שרעד; און אלע עלטערן פארטראטן, — מיינער, פרוינן, כהר רים. מיטלאך אוז אפילו מיכדער.

מיט מיין נאנצער אכטונג צו דיי חשוב'ע דערנער, איז אבער דער טוויסט קעפיקער עולם נעפונען נישט צו הערן זיי: אט, אדרבא, זאלן זיי פארדינ־ אוא מאסן־קאראטיסינג ווענן וועלכן ס'איז אנדער ענין.

ס'איז נעווען א נעפיל פון נאציאנא־ לער אחריות וואס האט דעם עולם צור נייענערארט.

— מען האט נעשלאגן אידן, און די וויניענער אידן האבן אויך דערפילט דעם וויניטיק!

* * *

אין אט האט איר נאך א זאך: איר וויסט מזדהתם פון איינענער דערפארונג, וויפל ס'איז שווער צו האלטן אין אדיינונג אן עולם, וואס שטייט אומבאהויעט אין אן איבערנעפאלטן אין זאל.

און איר וויסט מסתמא, או אידן, איז א אידישן פלאץ (אין א נוויטן איז אנדערש, אין שוועדער צו האלטן אין אדרעסיק, וויי וועכען ס'איז אנדערש. אין דא זיינען שטענדן נעפאנגען בכיעט איר דער לויפטן, אזוי אייגנ אזן חיים איז עם נעווען). און די ערשטע זיינען אויף נישט אלע נעווען די סאטע מבוזה־דיקסטע פון די בעסטע.

אבער דאס זאל זיך עס הערן א שפּרה. זאל עס אויפעשר שטערן די ערנער מיט שבועס צוזיצו זיך. אלע זעמס זינן ערשט זיינען אויסנעשרט נעווארן מיט דער נרעסטער אין־ זאמיט. און ס'איז פאקטיש ניט נור־ סיט נעווען פארן פארייניגטע שטאטן צוזאנן. נרויסע פראנאמען אין נרויסע צוזאנן. אפילו ווען זיי ווערן רעפלא־ מירט וואכן לאנג.

אין דא — א נאטיץ בלויז אין "דאס אידישע וואָרט", אן עדיטאריעל אין דער צייטונג מיט א טאָ־טאל־ווייניג פרישע, — אין דער נחתומים תלמיד חבֿרה, זאל אין אינגעלעפליכ בין די בישע, אין תוכי ערשטער און הונדערטער מענטש מיוז נין צוויק צולייב כאנגל אין פלאץ, אין אלע פון אלע־טייל פּ. שטאם: דאס הארץ פונם פאטריאטיזם אידן איז אין פונקט אזוי נערוידט נעווארן זוי פונם נאד־שרעד; און אלע עלטערן פארטראטן, — מיינער, פרוינן, כהר רים. מיטלאך אוז אפילו מיכדער.

מיט מיין נאנצער אכטונג צו דיי חשוב'ע דערנער, איז אבער דער טוויסט קעפיקער עולם נעפונען נישט צו הערן זיי: אט, אדרבא, זאלן זיי פארדינ־ אוא מאסן־קאראטיסינג ווענן וועלכן ס'איז אנדער ענין.

דאס אידן אבער נעשווינג, — ד. ה. די פיזיישע אידן האבן נעוויסע, אביסל שווער שריין האבן זיי אינגלאך קיין כח נישט נעמאכט. די אויסערלישע אידן אבער — נלייך ווי די נאצע נעשיכטע וואלט זיי ווייניק אנגענאגען.

אבער אז מען האט אנגעהויבן שלאגן, האבן די אידן פון נאנץ דער וועלט דערקילט דעם וויניטיק, אזוי זיי זיינען אין אייפעריטערט נעווארן.

אין אפשר קומט נאך א דאנק די פאנאראישע שטשיקעס: א דאנק דעם שטאך מיט א מעסער אן זייט, האט מען דערקילט די ביילינגען טויטלאכע שטאכן מיט נאדלען, — וואס צוואנציג זיינען זיי נעפערלאכער, ווי די ווינ־ קע מעסער שטאכן.

א דאנק די פאנאראנס, האט מען שוין אויך דערקילט דעם פערצענטן עקסטרעמיסט אפאראט אויף אידן אין פויל, און דער "קול יעקב" האט זיך שוין אויף דעם אויב אפגערופן. — וויפל ער קאן שוין העלפן!

* * *

עס איז נעווען א מערקווירדיקע דערשיינונג, די פראטעסט אפאראטלונג זונטאג אויבנס.

איר וויסט, ווי ס'איז שווער צוזא־ מענצוקלייבן דא א גרויסע אידישע נאכט־אראנדלונג אפילו מיט גרויסע נשמות. גרויסע פראנאמען אין ג